

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Оксіня Віталія Юрійовича на дисертаційне дослідження Батіщева Сергія Олександровича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації», поданого до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність теми дисертаційного дослідження Батіщева Сергія Олександровича «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації» є належним чином обґрунтованою та не викликає сумнівів з огляду на сучасний стан розвитку адміністративно-правової науки, процеси цифрової трансформації публічного управління та об'єктивну необхідність удосконалення механізмів адміністративно-правового забезпечення захисту інформації.

Слід погодитися з позицією здобувача, що суспільні відносини у сфері створення, збирання, накопичення, зберігання, використання, поширення та захисту інформації характеризуються високою динамікою розвитку, ускладненням організаційно-правових механізмів їх регулювання та постійною появою нових викликів, пов'язаних із цифровізацією держави. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів публічної адміністрації, розширення функціонування електронних реєстрів, інформаційних систем, державних електронних ресурсів, сервісів електронного урядування та цифрових платформ обумовлюють необхідність переосмислення існуючих адміністративно-правових підходів до забезпечення захисту інформації.

Особливої ваги порушена проблематика набуває в умовах воєнного стану та триваючої збройної агресії російської федерації проти України, коли

інформаційна сфера стала одним із ключових напрямів забезпечення національної безпеки. Постійні кібератаки на державні інформаційні ресурси, об'єкти критичної інформаційної інфраструктури, інформаційно-психологічні операції, спрямовані на дестабілізацію функціонування органів державної влади та суспільних інститутів, об'єктивно підвищують вимоги до ефективності діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації та актуалізують питання вдосконалення адміністративно-правових механізмів реалізації відповідної державної політики.

Не менш важливим чинником актуальності дослідження є євроінтеграційний курс України, що передбачає поступове наближення національного законодавства до європейських стандартів у сфері захисту інформації, кібербезпеки, цифрового врядування та захисту персональних даних. За цих умов особливого значення набуває наукове осмислення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації з урахуванням сучасних міжнародних підходів, принципів належного врядування та вимог до функціонування цифрової держави.

Водночас, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених проблематиці інформаційного права, інформаційної безпеки, кібербезпеки, цифровізації публічного управління, адміністративно-правового статусу окремих суб'єктів владних повноважень та функціонування системи публічного адміністрування, слід констатувати, що комплексні адміністративно-правові дослідження діяльності органів публічної адміністрації саме у сфері захисту інформації залишаються поодинокими. У науковій літературі переважно висвітлюються окремі аспекти правового забезпечення інформаційних відносин, тоді як питання формування цілісної адміністративно-правової моделі організації діяльності органів публічної адміністрації у зазначеній сфері ще не отримали достатнього теоретичного опрацювання.

З огляду на наведене, заслуговує на підтримку обраний здобувачем комплексний підхід до дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації, який дозволяє

розглядати зазначену діяльність як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання, визначити особливості її інституційного забезпечення, компетенційного розподілу між суб'єктами публічного адміністрування, а також окреслити перспективні напрями вдосконалення правового регулювання.

Таким чином, обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною, актуальною як у теоретичному, так і в практичному вимірі, відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки та практики публічного адміністрування, а також спрямована на вирішення важливого наукового завдання, пов'язаного з удосконаленням адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що сформульовані здобувачем наукові положення, висновки та практичні рекомендації загалом характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості, логічної послідовності та внутрішньої узгодженості. Поставлені у дослідженні завдання вирішуються із застосуванням сучасного методологічного інструментарію, а зроблені висновки ґрунтуються на комплексному аналізі нормативно-правової бази, наукових джерел, практики діяльності органів публічної адміністрації та сучасних тенденцій розвитку адміністративно-правового регулювання у сфері захисту інформації.

Дисертаційне дослідження свідчить про належний рівень наукової підготовки здобувача, його здатність до комплексного аналізу складних адміністративно-правових явищ, критичного осмислення існуючих доктринальних підходів, систематизації наукових поглядів і вироблення власної аргументованої позиції щодо вирішення дискусійних питань. Автор послідовно аналізує наукові концепції, чинне законодавство України, положення міжнародно-правових актів та окремі зарубіжні підходи до правового регулювання відповідної сфери, що дозволило сформулювати комплексне бачення

адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації.

Позитивної оцінки заслуговує прагнення здобувача не обмежуватися виключно аналізом чинного законодавства, а здійснити його критичне осмислення, виявити окремі прогалини, колізії та проблемні аспекти правового регулювання, запропонувавши напрями їх удосконалення. Такий підхід сприяв формуванню самостійних наукових висновків щодо розвитку адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації та підвищенню ефективності реалізації відповідної державної політики.

Запропоновані автором положення та рекомендації можуть бути використані у процесі подальшого розвитку адміністративно-правової доктрини, підготовки проєктів нормативно-правових актів, удосконалення адміністративного законодавства, практичній діяльності органів публічної адміністрації, які реалізують повноваження у сфері захисту інформації, а також під час розроблення внутрішньоорганізаційних документів, спрямованих на підвищення ефективності адміністративних процедур у зазначеній сфері.

Практична значущість дисертаційного дослідження підтверджується наведеними у роботі відомостями щодо апробації її основних результатів на науково-практичних конференціях, їх оприлюдненням у наукових публікаціях, а також впровадженням окремих положень дисертаційного дослідження, що підтверджується долученими до матеріалів дисертації актами впровадження. Це свідчить про прикладну спрямованість отриманих результатів та їх потенційну затребуваність у правотворчій, правозастосовній і освітній діяльності.

У цілому зміст дисертаційної роботи дає підстави зробити висновок, що отримані здобувачем наукові результати характеризуються достатнім ступенем наукової обґрунтованості, мають належний рівень достовірності та практичної цінності, а сформульовані висновки логічно впливають із проведеного дослідження і відповідають поставленим меті та завданням.

3. Наукова новизна одержаних результатів, їх теоретична і практична значущість

Дисертація містить достатньо наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни. Власне, аналіз наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертації, свідчить, що автором дисертації було послідовно та логічно вирішено кожне з завдань, поставлених у роботі, досягнуто мету дослідження.

Так автором досить влучно визначається, що сучасна наукова думка демонструє поступовий перехід від вузького, антропоцентричного розуміння інформації до її більш широкого, універсального трактування як фундаментальної характеристики реальності. Тому узагальнюється, що інформація у широкому значенні постає як універсальна характеристика реальності, що забезпечує процеси організації, взаємодії та розвитку систем різної природи, тоді як у вузькому, юридичному розумінні вона набуває ознак специфічного об'єкта правовідносин, зокрема і захисного спрямування, адже її обіг, збирання, зберігання та поширення можуть як сприяти реалізації прав людини, так і створювати загрози їх порушення. Інший контекст порушеного питання, – загальнодержавний, оскільки інформація виступає стратегічним ресурсом розвитку держави, важливим чинником забезпечення її суверенітету, національної безпеки та ефективного функціонування публічної влади.

Автором запропоновано виокремлювати два базових різновиди адміністративно-правового захисту інформації, виходячи з об'єкта захисту: відкрита інформація або інформація з обмеженим доступом. Проте уточнюється, що це лише один із варіантів розгляду змістової структури адміністративно-правового захисту інформації, адже в правовому контексті категорії конфіденційності, цілісності та доступності виступають не лише характеристиками інформації, а й концептуальною основою формування системи її захисту. У цьому сенсі адміністративно-правовий захист виступає не просто набором окремих заходів чи механізмів, а цілісною системою інструментів, що

спрямовані на підтримку стабільності інформаційного середовища на всіх рівнях – від індивідуального до національного.

Заслугують підтримки й обґрунтування автора стосовно того, що адміністративно-правовий захист інформації є системою заходів, застосовних уповноваженими представниками публічної адміністрації задля забезпечення захищеності інформації, що є об'єктом адміністративно-правового захисту. Водночас об'єктами адміністративно-правового захисту він називає усі види інформації, правовий режим доступу до яких визначений чинним законодавством.

Влучним також є висновок автора про те, що повноваження органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації зводяться до нормотворчих, контрольних, координаційних, аналітичних та спеціальних. При цьому ключовими з таких є саме останні, адже забезпечують формування та реалізацію державної політики, нормативне регулювання і державний контроль у сфері технічного та криптографічного захисту інформації. Від так логічним є його узагальнення, що у сфері захисту інформації взаємодія постає як обов'язкова умова належного виконання покладених на суб'єктів владних повноважень функцій у цій сфері, що знаходить своє закріплення у спеціальному законодавстві, передбачаючи як партнерський тип її здійснення, так і ієрархічний (субординаційний) характер взаємовідносин між відповідними суб'єктами, а також сприяння як особливу форму взаємодії, що має допоміжний, забезпечувальний характер і спрямована на створення належних умов для реалізації повноважень.

Імпонує його думка, що вдосконалення адміністративного законодавства у сфері захисту інформації не може обмежуватися точковими змінами. Воно має носити системний характер і передбачати узгоджене реформування нормативної, інституційної та процедурної складових – через узгодження норм різних галузей права, усунення колізій, деталізацію процедур та запровадження нових правових інститутів, адаптованих до умов цифрової трансформації та воєнного стану.

У дисертації міститься значна кількість й інших наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності

Аналіз змісту дисертації свідчить, що здобувач успішно виконав поставлене наукове завдання та досяг визначеної мети дослідження. У роботі простежується логічний взаємозв'язок між предметом, метою, завданнями, об'єктом дослідження та сформульованими висновками, що свідчить про цілісність авторської наукової концепції.

Автор продемонстрував належний рівень володіння методологією наукового пізнання, застосувавши комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Використання наукової індукції та дедукції, аналізу та синтезу, формально-юридичного, системно структурного, логіко-семантичного та інших методів є виправданим, відповідає специфіці предмета дослідження та забезпечує достовірність одержаних результатів.

Позитивної оцінки заслуговує те, що автор не обмежився виключно аналізом нормативно-правових актів і наукової літератури, а здійснив комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації, використав результати аналізу судової практики, зарубіжного досвіду та сучасних тенденцій розвитку законодавства. Це дозволило сформулювати низку авторських положень, висновків і практичних рекомендацій, які характеризуються внутрішньою логічністю, достатнім рівнем аргументованості та практичною спрямованістю.

Таким чином, рівень виконання поставленого наукового завдання є високим, а здобувач продемонстрував належний рівень оволодіння методологією наукової діяльності, що підтверджується обґрунтованістю отриманих результатів, їх науковою новизною та практичною цінністю.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію та достатньою мірою відображені у наукових публікаціях автора.

За темою дисертації опубліковано сім наукових праць, серед яких чотири статті у наукових фахових виданнях України, включених до відповідного Переліку Міністерства освіти і науки України, а також три тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст зазначених публікацій охоплює основні результати проведеного дослідження, відображає його наукову новизну та підтверджує належний рівень апробації сформульованих автором положень.

Аналіз кількісних та якісних показників наукового доробку здобувача свідчить, що обсяг і характер опублікованих праць відповідають вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». Отже, основні наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, знайшли повне відображення у наукових публікаціях автора.

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави стверджувати, що дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Автор коректно використовує результати наукових праць інших учених, належним чином оформлює посилання на використані джерела, нормативно-правові акти та інші інформаційні матеріали. Викладені у роботі наукові положення є результатом самостійного дослідження, а сформульовані висновки логічно випливають із проведеного аналізу.

У процесі рецензування дисертації ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації результатів дослідження чи інших порушень академічної доброчесності не встановлено. Це дає підстави констатувати, що дисертаційне дослідження відповідає вимогам законодавства

України та загальновизнаним стандартам академічної етики щодо підготовки наукових праць.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, подана дисертаційна робота не позбавлена окремих дискусійних аспектів, які потребують додаткового обговорення.

1. Запропонована класифікація інструментів адміністративно-правового захисту інформації (підрозділ 1.2) є цікавою, проте критерій її побудови залишається недостатньо визначеним, адже окремі інструменти можуть одночасно належати до кількох груп, що створює ризик дублювання.

2. Авторське визначення адміністративно-правового статусу органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації (підрозділ 2.1) має досить широкий та абстрактний характер. У ньому фактично поєднано ознаки правового статусу, компетенції та функціонального призначення суб'єктів.

3. Автор лиш побічно розкриває вплив європейської інтеграції України на трансформацію адміністративно-правового статусу суб'єктів захисту інформації та механізмів їх взаємодії (розділ 2). З огляду на актуальність адаптації національного законодавства до права ЄС, цей аспект варто було б висвітлити більш спеціалізовано.

4. Пропозиція щодо прийняття окремого нормативно-правового акта, який деталізував би алгоритми взаємодії між суб'єктами захисту інформації (підрозділ 3.2) потребує додаткового обґрунтування. Зокрема цікавить думка автора чому відповідні питання не можуть бути врегульовані шляхом внесення змін до чинних нормативних актів або через прийняття підзаконних процедурних документів?

Висловлені зауваження та запитання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не ставлять під сумнів її наукову новизну, теоретичне й практичне значення, а мають переважно рекомендаційний та дискусійний

характер. Водночас вони потребують відповідних пояснень під час публічного захисту дисертації.

7. Загальний висновок

За своїм змістом дисертація на тему «Адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації у сфері захисту інформації», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Батищев Сергій Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

професор кафедри публічного управління,

адміністрування та права

Національного університету «Полтавська політехніка

імені Юрія Кондратюка»,

доктор юридичних наук, професор

Віталій ОКСІНЬ

